

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΑΝΕΝΕΡΓΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναφερόμενοι στη **δημοκρατία**, το πρώτο που διαπιστώνεται είναι το δραματικό έλλειμμα της από την καπιταλιστική κοινωνική και οικονομική οργάνωση που επιτείνεται σε συνθήκες νεοφιλελευθέρης παγκοσμιοποίησης. Το δεύτερο που διαπιστώνεται είναι μια απεγνωσμένη προσπάθεια του συστήματος να πείσει ότι περισσότερη δημοκρατία δεν μπορεί να εξασφαλιστεί από κανένα σύστημα με κανενός είδους όρους. Εδώ και πολλά χρόνια, πολύ πριν από την κρίση, οι πολίτες παρακολουθούν με αμηχανία, να λαμβάνονται ζωτικές αποφάσεις για τη ζωή τους σε κέντρα λήψης αποφάσεων που δεν ελέγχουν και να οξύνονται σε ακραίο βαθμό οι ανισότητες.

Αναφερόμενοι στην **ενέργεια**, το πρώτο που διαπιστώνεται είναι ότι αποτελεί εδώ και δεκαετίες, έναν από τους πιο παγκοσμιοποιημένους, συγκεντρωμένους και μονοπωλιακά ελεγχόμενους τομείς της οικονομίας. Κοινή διαπίστωση αποτελεί επίσης ότι είναι ένας τομέας που στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς, δηλαδή σε συνθήκες όπου ο προγραμματισμός βάσει κοινωνικών αναγκών είναι αδιανόητος, η ενέργεια από μέσο παραγωγής μετατρέπεται σε προϊόν, με αποτέλεσμα, τα οικονομικά συμφέροντα και οι ανταγωνισμοί των εμπλεκομένων, να έχουν οδηγήσει και να συνεχίζουν να οδηγούν σε τεράστιες συγκρούσεις σε όλο τον πλανήτη.

Με τέτοιους όρους, η **ενεργειακή δημοκρατία**, δεν μπορεί παρά να αποτελεί ένα μακροπρόθεσμο όραμα, που προϋποθέτει τη δυνατότητα άσκησης δημοκρατικού κοινωνικού ελέγχου και καθορισμού των όρων παραγωγής και χρήσης της ενέργειας και δεν μπορεί παρά να διεκδικηθεί για το σύνολο της κοινωνίας.

Η ενεργειακή δημοκρατία ταυτίζεται από πολλούς με την **αποκέντρωση** της διαχείρισης της ενέργειας **στην αυτοδιοίκηση και τη συνεταιριστική οργάνωση**. Η δυνατότητα όμως αυτή, οδηγεί αυτόματα σε πολλά ερωτήματα, που αναδεικνύουν το πόσο σύνθετο είναι τόσο το πρόβλημα, όσο και οι απαντήσεις.

Παραθέτουμε κάποια από τα ερωτήματα αυτά:

Το πρώτο ερώτημα είναι «ποιά αυτοδιοίκηση» και «ποιοί συνεταιρισμοί», σε ποιά πολιτικά πλαίσια λειτουργούν σήμερα, ή σε ποιά πλαίσια θεωρούμε ότι θα έπρεπε να οδηγηθούν να λειτουργήσουν.

Είναι γεγονός ότι τόσο η αυτοδιοίκηση όσο και οι συνεταιρισμοί λειτουργούν σ' ένα πλαίσιο ανταγωνισμού, που δεν διαφέρει από αυτό του ιδιωτικού τομέα, αλλά και με διαφορές από χώρα σε χώρα¹. Οι διαφορές αυτές δεν επιτρέπουν να απαντούμε με τον ίδιο τρόπο σε ανόμοια πράγματα και καταστάσεις. Για το λόγο αυτό, κρίνουμε αναγκαίο, να θεωρούμε τα κοινωνικά προαπαιτούμενα, εξίσου σημαντικά διερεύνησης και ανάλυσης, όσο και τις προτάσεις.

Ειδικά στην Κρήτη, τα πρώτα έργα «ΑΠΕ» που εμφανίστηκαν ως «συνεταιριστικά» ή «αυτοδιοικητικά», δεν παρουσιάζουν καμιά διαφορά ποιοτική ή ποσοτική από τις ιδιωτικές επενδύσεις, όπως τα 1000 MW ηλιακής ενέργειας με διασύνδεση της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας, τα υβριδικά ΟΑΔΥΚ και Δήμων κλπ.

Το δεύτερο ερώτημα είναι, εάν η θεώρηση αυτή προϋποθέτει τη λειτουργία πολλών αυτόνομων αποκεντρωμένων ενεργειακών συστημάτων σε κάθε χώρα.

Σε περίπτωση που ζητούμενο είναι τα πολλά αποκεντρωμένα συστήματα, προκύπτουν άμεσα και τα επόμενα ερωτήματα:

α) Πόσο συμφέρει την κοινωνία η υιοθέτηση ενός τέτοιου πρότυπου σε συνθήκες ιδιωτικοποίησης της ενέργειας; ποιος θα διασφαλίσει τις προτεραιότητες στην παραγωγή, τη

¹ Οι διαφορές αυτές σχετίζονται με τον τρόπο λειτουργίας του κράτους, το βαθμό υπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος και του κοινωνικού κράτους, και εξαρτώνται από τη θέση που έχει κατακτήσει κάθε χώρα στη διεθνή πυραμίδα εξουσίας όπως αυτή έχει διαμορφωθεί, αλλά και το βαθμό αυτοσυνείδησης που έχει κατακτήσει κάθε κοινωνία στην ιστορική της διαδρομή, επομένως και της δυνατότητας της να επιβάλλει τις επιλογές της.

διανομή και τη χρήση σε σχέση με τις άλλες παραγωγικές δραστηριότητες; Ποιός θα διασφαλίσει τον κάθε πολίτη ξεχωριστά από την ενεργειακή φτώχεια;

β) Με ποιό τρόπο –πολιτικά, οικονομικά και τεχνικά- θα γίνει η μετάβαση σε μια τέτοιου είδους οργάνωση της παραγωγής, μεταφοράς και διανομής της ενέργειας, όταν ο πολιτικός σχεδιασμός σήμερα βασίζεται στο ακριβώς αντίθετο μοντέλο, δηλαδή την κεντρική διαχείριση της ενέργειας, όχι μόνο σε εθνικό αλλά και υπερεθνικό επίπεδο. Ευρωπαϊκές οδηγίες, διευρωπαϊκά δίκτυα και αγωγοί, που υπερβαίνουν τον ευρωπαϊκό χώρο (π.χ. σχέδιο DESERTEC, αγωγοί υδρογονανθράκων κλπ.), μηχανισμοί διασυνοριακών ανταλλαγών, δημιουργούν ένα τεράστιο δίκτυο αλληλεξαρτήσεων και κατανομές ρόλων, που εν τέλει εξαρτάται από υπερεθνικά λόμπι και το συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ τους, όπως αυτός κάθε φορά διαμορφώνεται. Στο σκηνικό αυτό διαμορφώνεται όξυνση των ανισοτήτων μεταξύ των χωρών μελών της Ε.Ε. και δημοκρατικό έλλειμμα στη λήψη των αποφάσεων και στον κρίσιμο τομέα της ενέργειας. Δεν είναι καθόλου τυχαίο και θα ήταν ειρωνία να χαρακτηριστεί εύκολα ως προϊόν πολιτικής παρέμβασης του ανθρακικού λόμπι, το γεγονός ότι η Ε.Ε. εγκαλείται από τον ΟΗΕ για μη τήρηση της συνθήκης του Άαρχους σε σχέση με τις διαδικασίες για την ενημέρωση και συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στη λήψη αποφάσεων².

Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΓΑΘΟ

Η **ενέργεια** αποτελούσε ανέκαθεν ζωτικό αγαθό, όπως δηλώνει κι ο μύθος του Προμηθέα που θυσιάστηκε για να την αποκτήσει ο άνθρωπος. Θεωρούμε ότι η αντιμετώπιση μας για κάποια ζωτικά αγαθά, και ανάμεσα σε αυτά η ενέργεια, θα πρέπει να είναι σύμφωνη με την προσέγγιση του Ντείβιντ Χάρβου που ζητά **«να εξετάσουμε τη διάκριση μεταξύ της χρήσης και της ανταλλακτικής αξίας»** τους.³

Η ενέργεια δεν μπορεί παρά να προσεγγιστεί με όρους δημοσίου συμφέροντος. Οι ενεργειακές μονάδες και οι ενεργειακοί πόροι, που συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με την εξόρυξη –κι αυτό αφορά και στις ΑΠΕ αφού κατασκευάζονται από ενεργοβόρα υλικά, μέταλλα και σπάνιες γαίες- συνεπάγονται πολύ μεγάλα κόστη, οικονομικά και περιβαλλοντικά και γι αυτό δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο ελεύθερης αγοράς, με τη σπατάλη πόρων, φυσικών και οικονομικών, που αυτή συνεπάγεται. Το ίδιο βέβαια ισχύει για το σύστημα μεταφοράς και τα δίκτυα ενέργειας, που σήμερα στη χώρα μας ιδιωτικοποιούνται.

Ο ενεργειακός τομέας, δεν μπορεί παρά να αποτελεί παράγοντα ενός σχεδιασμού, που θα περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες της κάθε κοινωνίας, οριοθετημένες από τη συμβατότητα τους με το φυσικό περιβάλλον.

Αντίθετα, με αυτή τη γενική αρχή, η ενέργεια, ανταγωνίζεται τόσο τις άλλες παραγωγικές δραστηριότητες, όσο και το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Αυτό επιτείνεται δραματικά από το γεγονός ότι η ενέργεια γιγαντώθηκε και αυτονομήθηκε ως τομέας οικονομικής δραστηριότητας. Μέσα σε πλαίσια σκληρού ανταγωνισμού, αποτελεί κατεξοχήν τομέα που ευθύνεται για βίαιες γεωπολιτικές ανακατατάξεις, λεηλασία φυσικών πόρων και βέβαια, αρπαγή γης (land grabbing). Στα πλαίσια δε της παγκοσμιοποιημένης κυριαρχίας του κεφαλαίου και των νεοαποικιακών σχέσεων βορρά-νότου με καθορισμένο πλαίσιο λειτουργίας από υπερεθνικά κέντρα, (ΔΝΤ, Παγκόσμια Τράπεζα, Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου) η εκτεταμένη λεηλασία των ενεργειακών πόρων των εξαρτημένων χωρών μας επιτρέπει χωρίς υπερβολή να μιλάμε πλέον και για αρπαγή ενέργειας (energy grabbing).

Ο ενεργειακός σχεδιασμός είναι αναγκαίος και δεν μπορεί παρά να περιλαμβάνει και να αξιολογεί όλες τις πηγές και μορφές ενέργειας λόγω των πολλών παραμέτρων που πρέπει να ληφθούν υπ'όψη στον καθορισμό του μίγματος.

Όμως, αντί να έχουμε μια ολιστική θεώρηση του ζητήματος, οι αντιπαλότητες ή ακόμα και οι ιδεολογικές μονοσήμαντες προσεγγίσεις, οδήγησαν όχι μόνο τους πολίτες αλλά και τους ειδικούς, σε ευτράπελες –αν δεν ήταν τόσο τραγικές- καταστάσεις. Έτσι, η θεώρηση για απεξάρτηση από ορυκτά ή και εισαγόμενα καύσιμα υποβαθμίζει το γεγονός ότι το φυσικό

² http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/C2010-54/Findings/ece_mp.pp.c.1_2012_12_eng.pdf

³ <http://tvxs.gr/news/egrapsan-eipan/einai-simantiko-na-fantazomaste-ton-kosmo-meta-ton-kapitalismo-toy-nteibint-xarb>

αέριο (ως «μεταβατικό» καύσιμο) είναι και ορυκτό και εισαγόμενο, η σχέση εξάρτησης των μη σταθερών από τις σταθερές πηγές ενέργειας αποσιωπάται και η αρχική ιδέα αξιοποίησης των ΑΠΕ μετατράπηκε σε «πράσινη ανάπτυξη και επιχειρηματικότητα».

Δεν είναι καθόλου τυχαίο που τόσο το φυσικό αέριο όσο και οι ΑΠΕ, αξιοποιήθηκαν σε στενή σχέση με την ιδιωτικοποίηση της παραγωγής ενέργειας.

Κι ενώ η κοινωνία άρχισε να μετατρέπεται από θεατής σε πολέμιο της «νέας τάξης πραγμάτων» στον τομέα της ενέργειας, που αποφασίζονταν και υλοποιούνταν ερήμην της και εις βάρος της, οι αποφασίζοντες προχώρησαν σε νέο κύκλο παραπλάνησης.

Το επίκαιρο πλαστό και εκβιαστικό δίλημμα «ποιός είναι υπέρ και ποιός κατά των ΑΠΕ», βασίζεται στην παραδοχή ότι οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις ΑΠΕ -που με προτεραιότητα και για λόγους «ύψιστης εθνικής σημασίας» μπορούν να εγκατασταθούν κυριολεκτικά παντού στη χώρα μας- αποτελούν την βέλτιστη εφαρμογή εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας!

Ο περιορισμός κατά ακόμα και 100% των εκπομπών ρύπων, που πιθανόν είναι δυνατό να επιτευχθεί με μονάδες ΑΠΕ που υποστηρίζονται από μονάδες βάσης μηδενικών ή περιορισμένων εκπομπών (πυρηνική ενέργεια, γεωθερμία, υδροηλεκτρικά) που είτε δεν υπάρχουν οπουδήποτε, είτε δεν είναι επιθυμητές, μετατρέπεται εύκολα σε γενικό εγχώριο «οραματικό στόχο» με υποτιθέμενη δυνατότητα επίτευξης παραγωγής ενέργειας σε κάθε χώρα ή και σε όλο τον πλανήτη, σε ποσοστό 100% από ΑΠΕ!

Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, σαν από μηχανής θεός εμφανίζονται προοπτικές για νέα κοιτάσματα υδρογονανθράκων, τώρα και σχιστολιθικού αερίου, δημιουργώντας μια πλαστή και πολιτικά επικίνδυνη ευφορία ότι το νέο Eldorado θα επιστρέψει την ανάκαμψη της οικονομίας και κατά συνέπεια την διατήρηση του καταναλωτικού μοντέλου. Αυτή η καλλιέργεια σκόπιμη αυταπάτης, ότι η λύση βρίσκεται στην επείγουσα εφαρμογή ενός νέου εξορυκτισμού, θέτει σε δεύτερη μοίρα την εξοικονόμηση ενέργειας και φυσικών πόρων.

Ωστόσο, προκειμένου να προσαρμοστεί η πραγματικότητα στο όραμα των ΑΠΕ, αλλά και να λυθεί «εδώ και τώρα» το πρόβλημα της αποθήκευσης ενέργειας, βιώνουμε μια σειρά από υποχωρήσεις και επινοήσεις, μερικές από τις οποίες επιγραμματικά θα αναφέρουμε.

α) Αποδοχή του μοντέλου ανάπτυξης των ΑΠΕ

Αναφερθήκαμε ήδη στο επιχειρηματικό πρότυπο ανάπτυξης των ΑΠΕ, που προωθεί και εφαρμόζει την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής, παραδίδοντας δάση και προστατευτές περιοχές και αποδεχόμενο ότι κατά προτεραιότητα μπορούν και πρέπει να γίνουν τόπο υποδοχής βιομηχανικών μονάδων ΑΠΕ, οι τόποι όπου το ηλιακό και αιολικό δυναμικό μεγιστοποιεί τα κέρδη.

Οι υποχωρήσεις σε θέματα περιβάλλοντος λόγω κρίσης για τις οποίες αγανακτούμε σήμερα, αφορούν σε πολύ μεγάλο βαθμό τα έργα ενέργειας και ειδικά τις ΑΠΕ, για τις οποίες οι «επιταχύνσεις» και οι «απαλλαγές από γραφειοκρατικές διαδικασίες» ξεκίνησαν από το 2001 με την τροποποίηση του δασικού νόμου (Ν 2941/2001).

β) Ένταξη υδροηλεκτρικών και υβριδικών σταθμών στις ΑΠΕ

Ξεχνώντας τη συζήτηση για το αν η υδροηλεκτρική ενέργεια από φράγματα είναι ή όχι ΑΠΕ και αγνοώντας την πληθώρα επιστημονικών ερευνών για τις συσσωρευτικές τους επιπτώσεις στο περιβάλλον και τις τοπικές κοινωνίες, πολλοί είναι πρόθυμοι σήμερα να δεχθούν ως ΑΠΕ την ενέργεια που παράγεται από μεγάλους υδροηλεκτρικούς σταθμούς, ή και από αντλησιοταμιευτικούς σταθμούς που τροφοδοτούνται από γεωτρήσεις. Στην Κρήτη προωθούνται πάνω από 18 τέτοια σχέδια, στη συντριπτική πλειοψηφία τους από τη γαλλική EDF την εταιρία με την μεγαλύτερη εγκατεστημένη ισχύ ηλεκτροπαραγωγής παγκόσμια⁴ κυρίως από πυρηνικούς σταθμούς αλλά και από υδροηλεκτρικά φράγματα. Η ανησυχία είναι μεγάλη και για την προοπτική ιδιωτικοποίησης των υδατικών πόρων.

γ) Ένταξη των ηλιοθερμικών σταθμών στις ΑΠΕ

Πρόκειται για κατεξοχήν βιομηχανικές εγκαταστάσεις για τις οποίες απαιτούνται πολύ μεγάλες εκτάσεις γης και σημαντικές ποσότητες νερού, ενώ οι νέες τεχνολογίας (με

⁴ http://www.lepoint.fr/economie/les-dix-principaux-producteurs-d-electricite-dans-le-monde-10-08-2010-1223756_28.php

διαθερμικό έλαιο και αποθήκευση ενέργειας με χρήση αλάτων) λόγω της ποσότητας και την επικινδυνότητα των χημικών που χρησιμοποιούν, εντάσσονται στην οδηγία Σεβέζο για την αντιμετώπιση κινδύνων από ατυχήματα μεγάλης έκτασης από βιομηχανικές δραστηριότητες. Στην Κρήτη προωθούνται πολύ μεγάλες μονάδες –οι 5 στο Δήμο Σητείας- με συνολική ισχύ που υπερβαίνει το στόχο για ολόκληρη τη χώρα μέχρι το 2020 (250 MW). Οι πρόσφατες εγκρίσεις αδειών παραγωγής δείχνουν μια συγκυριακή προμοδότηση για τις ηλιοθερμικές εγκαταστάσεις λόγω του ότι μπορούν με βάση τις μελέτες να κάνουν αποθήκευση ενέργειας στο κορεσμένο σύστημα της Κρήτης. Παρόλα αυτά, οι σοβαροί κίνδυνοι για τις τοπικές κοινότητες λόγω πιθανού βιομηχανικού ατυχήματος, η βεβαιότητα ρύπανσης των υπόγειων υδροφορέων, οι τεράστιες εκτασεις που απαιτούνται για την εγκατάσταση (περίπου 7.500 στρέμματα) με επακόλουθες συγκρούσεις χρήσεων γής και τέλος οι μεγάλες ετήσιες ανάγκες υδροδότησης (τουλάχιστον 200.000 m³ νερό/έτος) σε μια περιοχή άμεσα απειλούμενη με ερημοποίηση, δημιουργούν την πεποίθηση ότι πολιτικοί παράγοντες και επενδυτές δεν έχουν κανένα φραγμό ή κόκκινη γραμμή στην τυχοδιώκτική και επικίνδυνη πολιτική τους.

δ) Ένταξη της καύσης απορριμμάτων στις ΑΠΕ

Έξω από κάθε λογική, παρά το γεγονός ότι έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της πρόληψης που χαρακτηρίζει το ζήτημα της ορθής διαχείρισης των απορριμμάτων και παρά το γεγονός της μηδαμινής συμμετοχής της καύσης απορριμμάτων στην παραγωγή ενέργειας, με το Ν. 3851/2010⁵ βαφτίζεται ως ΑΠΕ και η ενέργεια που παράγεται από καύση απορριμμάτων και μάλιστα επιδοτείται.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Η Κρήτη αποτέλεσε ένα πεδίο εφαρμογών για τη σταδιακή ανάπτυξη και τη μεγιστοποίηση διεύθυνσης των ΑΠΕ, ακριβώς επειδή είναι ένα νησί με μεγάλες ενεργειακές ανάγκες και παράλληλα ένα αυτόνομο σύστημα.

Μέχρι την έγκριση του **Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ** (2008), στην Κρήτη είχαν εγκατασταθεί ΑΠΕ (αιολικά) ισχύος 92,6 MW, με ισχύ μονάδων βάσης 817 MW. Το σύστημα της Κρήτης είχε χαρακτηριστεί από τη ΡΑΕ κορεσμένο και εξεταζόταν η δυνατότητα (ΡΑΕ 85/2007) να εγκατασταθούν φωτοβολταϊκές μονάδες.

Είχε βέβαια προ πολλού επιλεγεί και ήταν σε υλοποίηση το πρότυπο ανάπτυξης των ΑΠΕ σε επιχειρηματική βάση και χωρικά στην ύπαιθρο και όχι στο δομημένο χώρο. Η δυνατότητα εγκατάστασης μονάδων αυτοπαραγωγής (και μόνο φωτοβολταϊκά στις στέγες) δόθηκε μόλις το 2010. Σήμερα είναι εγκατεστημένες μονάδες αιολικών και φωτοβολταϊκών σταθμών, συνολικής ισχύος 258 MW, με συμμετοχή στην ηλεκτροπαραγωγή 18%.⁶

Το «επενδυτικό ενδιαφέρον» στην Κρήτη είναι για έργα περίπου 6.500 MW!

Ειδικότερα πρόκειται για έργα 2483,5 MW με άδεια παραγωγής και 2722,4 MW με αιτήσεις σε αξιολόγηση, επί 29525,4 MW και 24395,3 MW αντίστοιχα σε όλη τη χώρα, όπου δεν συμπεριλαμβάνονται αιτήσεις για φωτοβολταϊκούς σταθμούς για τις οποίες υπάρχει αναστολή αξιολόγησης σύμφωνα με την από 10.8.2012 ανακοίνωση του ΥΠΕΚΑ.⁷

Ακριβώς επειδή το Σύστημα της Κρήτης χαρακτηρίζεται κορεσμένο, όλα αυτά τα έργα υπάγονται στις εξαιρέσεις των περιορισμών, για ένταξη έργων ΑΠΕ στα μη συνδεδεμένα νησιά, είτε επειδή αναλαμβάνουν έργα διασύνδεσης, είτε επειδή υπόσχονται αποθήκευση ενέργειας (υβριδικά, ηλιοθερμικά)⁸.

⁵ Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής

⁶ <http://www.deddie.gr/Documents2/ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΙΚΑ/eleni%20mdn/12.ΠΛΗΡ.%20ΔΕΛΤΙΟ%20-%202012%20-%20Δεκέμβριος-1-03-2013.pdf>

⁷ ΡΑΕ, Στατιστικά Στοιχεία ΑΠΕ, 31.10.2012,

http://www.rae.gr/site/file/categories_new/renewable_power/licence/statistics/info?p=files&i=3

⁸ Τρία έργα, τα δύο ισχύος 2082,1 MW με 69 αιολικούς σταθμούς (796 α/γ) και ένας ηλιοθερμικός σταθμός ισχύος 70 MW, εντάχθηκαν στο Ν. 3894/10 (fast track).

Άλλα τρία έργα με αιολικούς σταθμούς 1688,35 MW περιμένουν τη διασύνδεση, που πλέον εξαγγέλεται ότι θα υλοποιηθεί, χωρίς να έχει διευκρινιστεί η σχέση της με τη διασύνδεση Ισραήλ – Κύπρου – Ελλάδας (μέσω Κρήτης).

Ένα ακόμα έργο, με ηλιακή ενέργεια 1000 MW, που μάλιστα εμφανίζεται ως έργο εταιρείας λαϊκής βάσης, ζητά να αδειοδοτηθεί, δεσμευόμενο κι αυτό να υλοποιήσει τη διασύνδεση.

Στην Κρήτη δεν υπάρχουν περιοχές αποκλεισμού για προστασία φυσικού περιβάλλοντος, δεν έχει εκδοθεί κανένα Διάταγμα με βάση την περιβαλλοντική νομοθεσία και προστατεύονται μόνο ο Εθνικός Δρυμός της Σαμαριάς και το φοινικόδασος στο Βάι. Ζητείται από τους επενδυτές να αποδείξουν ότι τα έργα δεν βλάπτουν το προστατευτέο αντικείμενο.

Όλα τα παραπάνω έργα ανταγωνίζονται τη γεωργική γη, τα βοσκοτόπια, το τοπίο, αγροτικό και φυσικό, για τα οποία δεν κρίθηκε ποτέ αναγκαίο να εκπονηθούν Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια. Ανταγωνίζονται ακόμα και τον τουρισμό για τον οποίο έχει εκπονηθεί Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο.

Η σύγκριση των **Χωροταξικών Πλαισίων Τουρισμού και ΑΠΕ**, αποτελεί τη μέγιστη απόδειξη για το τι σημαίνει πρόκληση συγκρούσεων στις χρήσεις γης! Στην πραγματικότητα κάθε τομεακή πολιτική «θέλει» όλο το χώρο για τον εαυτό της, με αποτέλεσμα να έχουμε ως πολιτική σχεδιασμού το «μη σχεδιασμό».

Τώρα αναθεωρείται το **Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο** με βασικό πολιτικό στόχο την εναρμόνισή του με την μεταγενέστερη από την έγκρισή του (2003) εθνική και ευρωπαϊκή πολιτική. Παράλληλα συνεχίζεται η ψήφιση νόμων που προωθούν fast track διαδικασίες και εμβόλιμες χωροθετήσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σήμερα στη χώρα υπάρχουν ήδη μονάδες ενέργειας για ζήτηση πολύ μεγαλύτερη από αυτή που υπάρχει. Ακούγεται ως ειρωνία, αλλά ακόμα και οι υποχρεώσεις της χώρας στο θέμα της εξοικονόμησης ενέργειας με βάση τις ευρωπαϊκές οδηγίες, έχουν εκπληρωθεί στο ακέραιο, λόγω κρίσης!

Σε τέτοιες συνθήκες, είναι απαράδεκτο να διοχετεύονται πόροι για νέες μονάδες ενέργειας, είτε πρόκειται για ανθρακικές μονάδες, είτε για μονάδες φυσικού αερίου, είτε για βιομηχανικές ΑΠΕ.

Αν οι «ενεργειακοί παίκτες» εκμεταλλεύονται την κρίση για να καθορίσουν τη μελλοντική θέση τους, η κοινωνία θα πρέπει να απαιτήσει ακόμα πιο επιτακτικά και οργανωμένα τους όρους εκείνους που θα επιτρέψουν την εκπόνηση ενός σχεδιασμού που θα συνδυάζει και θα διασφαλίζει οικονομία σε φυσικούς και οικονομικούς πόρους για την κοινωνία και όχι για τους δείκτες της ανάπτυξης και φυσικά τη δημοκρατία που θα της επιτρέψει συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων.

Στο σχεδιασμό της ενέργειας, για τα συμφέροντα της χώρας και της κοινωνίας είναι αναγκαίο:

- ✓ Να διακρίνουμε τα επίπεδα, παγκόσμιο, ευρωπαϊκό, εθνικό.
- ✓ Να διακρίνουμε τους στόχους σε βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους, για να μην μετρέπονται κάποια μακροπρόθεσμα οράματα σε συγκυριακές «ευκαιρίες» εκμετάλλευσης της κρίσης.
- ✓ Να εξασφαλίσουμε το δημόσιο χαρακτήρα της ενέργειας, στα πλαίσια μιας κοινωνικά δίκαιης και βιώσιμης παραγωγικής ανασυγκρότησης, με τη θεώρηση ότι η ενέργεια είναι βασικό ανθρώπινο δικαίωμα.
- ✓ Να προκαθορίσουμε το παραγωγικό πρότυπο και στη συνέχεια να σχεδιάσουμε το ενεργειακό πρότυπο που θα το υπηρετεί.
- ✓ Να προτάξουμε την εξοικονόμηση ενέργειας και την εξοικονόμηση των πόρων για την ενέργεια και να προστατεύσουμε, κατά προτεραιότητα, τη γη και το νερό.
- ✓ Να σχεδιάσουμε ένα ενεργειακό πρότυπο που θα εξασφαλίζει ενεργειακή ασφάλεια και αυτάρκεια που να αντέχει σε απρόβλεπτες καταστάσεις, ανεξάρτητα από συνεργασίες και ανταλλαγές. Στη διαδικασία αυτή δεν χωρούν πολιτικοί στόχοι που δεν τεκμηριώνονται τεχνικοοικονομικά, που συνεπάγονται τεράστιες δαπάνες για αμφίβολα αποτελέσματα, που παρεμβαίνουν και αλλιώνουν τις παραγωγικές προτεραιότητες, που μετατρέπουν τη χώρα σε τμήμα ενός υπερεθνικού ενεργειακού σχεδιασμού, όπως είναι τα διευρωπαϊκά δίκτυα ενέργειας, που άλλοι ελέγχουν.

Πολύ μεγάλη βοήθεια μπορούν να προσφέρουν, επιστήμονες που προσπαθούν να φέρουν την ενέργεια στα μέτρα και τον έλεγχο των ανθρώπων, αν προαχθεί η **ανεξάρτητη ακαδημαϊκή έρευνα**.

Ειδικά για τις ΑΠΕ, ο ενεργειακός σχεδιασμός θα μπορούσε και θα έπρεπε:

✓ Να αποκλείσει την εκχώρηση του αέρα και του ήλιου –πακέτο με πολύ μεγάλες εκτάσεις γης, κύρια δασικής-, στη διεθνοποιημένη αγορά ενέργειας με επαχθείς όρους έναντι χρέους και μάλιστα στ' όνομα του περιβάλλοντος.

✓ Να μην υποκύψει στον εκβιασμό της «εδώ και τώρα» αποθήκευσης ενέργειας, υιοθετώντας κοστοβόρες (οικονομικά και περιβαλλοντικά) λύσεις.

✓ Να «μετρήσει» κατά προτεραιότητα **ένα πρότυπο αποκεντρωμένης διαχείρισης**, που θα **συνδέει τις ΑΠΕ με τις παραγωγικές δραστηριότητες** στα πλαίσια της **αυτοπαραγωγής**, θα οδηγεί τις μονάδες **στο δομημένο χώρο και στα υφιστάμενα δίκτυα**, αναιρώντας την ανάγκη διάνοιξης νέων δρόμων και εγκατάστασης νέων δικτύων.

✓ Να μελετήσει τον κύκλο ζωής του τεχνολογικού εξοπλισμού και τη σχέση εξάρτησης των ΑΠΕ με **τα θερμοηλεκτρικά εργοστάσια**, αποκλείοντας το ενδεχόμενο να συνεχίσουν να αναπτύσσονται, μόνο και μόνο για να υποστηρίζουν -ως μονάδες βάσης- μια αέναη ανάπτυξη βιομηχανικών εγκαταστάσεων ενέργειας.

Από ένα τέτοιο σχεδιασμό, για την κοινωνία και τη χώρα και όχι για τους δείκτες της «πράσινης ανάπτυξης», είναι βέβαιο ότι θα προέκυπτε **ανατροπή του συνόλου της πολιτικής και της νομοθεσίας που ισχύει σήμερα**.

Κωστής Δαμιανάκης
Βάννα Σφακιανάκη

Οκτώβριος 2013